

KARSZ- ÉS BARLANGKUTATÁSI

T Á J É K O Z T A T Ó

1970.

3.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

MEGHIVÓ A TÁRSULAT RENDEZVÉNYEIRE

A társulati előadói üléseket az Elte Földrajzi Tanszékének Lóczy termében tartjuk. (Bp. VIII., Kun Béla tér 2. I.em.)

1970.
április 28.
17 ó 30 p.

Beszámoló az V. Nemzetközi Szepeológiai Kongresszus
Idegenforgalmi Szekciójának üléseiről
A beszámolót tartja: Magyar Gábor

Dr. Bacszak György
1870-1970

Megint szegényebbek lettünk, megint temettünk. Meghalt dr. iur. Bacszak György a föld- és ásványtani tudományok doktora, Társulatunknak, valamint a Magyarhoni Földtani Társulatnak tiszteletbeli tagja.

Pályáját jogászként kezdte, a természettudományban autodidakta volt. Világhírűvé akkor lett, amikor Milankovic szerb klimatológus jégkor-elméletét (mely a Föld pályaelemei változásának törvényeiből magyarázta a jégkorszakok keletkezését) a csillagászati adatok grafikus feldolgozásával bizonyította és kiegészítette. A Milankovic-Bacszak elmélet volt az első egzakt formába öntött jégkor-elmélet, melyet a megszületése óta eltelt sok évtized tudományos fejlődése sem cáfolt meg, csak kibővített.

A Milankovic-Bacszak jégkorkronológiai elmélet a barlangok kialakulásának kronológiai datálását is jelentősen előbbrevítte. Ezért Bacszak Györgynek a Bécsben, 1961-ben megrendezett III. Nemzetközi Szepeológiai Kongresszuson e témakörben megtartott előadása nagy nemzetközi figyelmet keltett és újabb megbecsülést szerzett nemcsak az idős tudós, de a magyar barlangtudomány számára is.

Világhíri tudósunktól nemcsak a jégkor titkairól tanulhatunk. Életének jó felét távol a városok zajától, csendes balatonparti villájában töltötte. Mindig korán kelt, későn feküdt és tudta - naponta gyakorolta is - hogy az elmélyült szellemi tevékenységnek elengedhetetlen kiegészítője az intenzív fizikai munka és a megfelelő sport. Tudományos eredményei és 100. életéve bizonyítja, hogy a test edzésére fordított idő: bőségesen kamatozó befektetés.

Dr. Bacsák György emlékét kegyelettel őrizzük. S mi nyerünk vele, ha egyben élete példáját is követjük.

Gádoros Miklós

TÁRSULATUNK FELVÉTELT NYERT A MŰSZAKI ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉBE

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének Országos Vezetősége 1970. február 26-án megtartott ülésén, az Ügyvezető Elnökség javaslatára a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatot felvette a MTE Sz tagegyesületei sorába.

TÁRSULATI ÉLET

Társulatunk elnöksége 1970. március 2-án ülést tartott. Dr. Kessler Hubert társelnök üdvözlő szavai után dr. Dénes György főtítkár beszámolt a Társulatnak MTE Sz-be történt felvételéről. Az elnökség kimondta, hogy az 1969. május 14.-i közgyűlés határozata értelmében a Társulatnak MTE Sz-be történt felvételével egyidejűleg a módosított alapszabály életbe lépett. Az elnökség elhatározta, hogy a Társulat ünnepi közgyűlését május hónapban hívja össze. - Dr. Dénes György jelentést tett az elnökségnek a társulati taglétszám alakulásáról és a Szerkesztő Bizottság üléséről. - Tájékoztatta a főtítkár az elnökséget a Magyar Természetbarát Szövetség főtítkárával folytatott tárgyalásáról is. - Dr. Kessler Hubert ismertette az elnökség előtt, hogy a Vár-barlang üzemelésének szabályozása érdekében dr. Szatmáry Sándorral, a Számvizsgáló Bizottság elnökével új üzemelési rendet dolgoztak ki, amit a Vár-barlang Bizottság is elfogadott.

Társulatunk Szerkesztő Bizottsága 1970. február 21-én ülést tartott.

Maucha László beszámolt a Bizottság megjelent tagjainak, hogy az Évkönyv VI. kötetének szerkesztési munkái befejeződtek és a kb. 10 iv terjedelmű

anyag még a hónap folyamán nyomdába kerül. A nyomda ígérete szerint az Évkönyv ez év harmadik negyedében készül el. - Megkezdődtek a VII. Évkönyv szerkesztési munkálatai, melyek - a terv szerint - 1970. decemberében fejeződnek be. - A Bizottság a VII. Évkönyv szerkesztésével párhuzamosan megkezdte a VIII. Évkönyv anyagának összeállítását is.

Utmutató barlangi mohák gyűjtéséhez

A barlangkutatók minden botanikai ismeret nélkül is nagy szolgálatot tehetnek a barlang-biológiának, ha a barlangnyílásokból és a lámpák közeléből növény mintákat gyűjtenek, főleg a mohákból. Különösen fontos ott gyűjteni, ahová csak sziklamászásban gyakorlott barlangkutatók tudnak eljutni, pl. zombolyokból.

A késsel lekapart mohákat papirba (ujspapír, ócska levélboríték, stb.) tesszük. Semmi preparálást a mohák nem igényelnek, illetve erről akár hetek-hónapok múlva a mohakutató gondoskodik. Ha az anyag túl nedves, papírral együtt lazítsuk meg, hogy megszáradjon. Egy hétnél tovább ne maradjon vizes állapotban.

Fontos: a gyűjtés helyének pontos megjelölése és annak biztosítása, hogy az anyag ne cserélődjön el. Termőhelyenként írjuk azonnal rá, pl. x zomboly, y barlang, stb. Kívánatos annak feltüntetése, hogy a bejáratától milyen távolságra volt a moha, ill. a zombolyban milyen mélyen.

Nagyon becses, ha a legbelső helyről, ahol mohát találtunk, mintát hozunk, megjelölve, hogy kb. hány méternyire vagy lépésnyire volt a bejáratától. Általában eszünk, külalak szerint több mintát vegyünk, hogy nagyobb legyen a valószínűsége annak, hogy a mintavétel helyen előforduló különféle mohafajták mindegyike szerepeljen a begyűjtött anyagban.

Lámpafénynél a távolság már nem lényeges, de kívánatos minden elérhető pontról, ahol mohák (zöld foltok, "grünspán") mutatkoznak, mintát venni. Ha a mohát spóratartó tokjaival találjuk, azzal együtt kell begyűjteni. Lámpafény mellől minden igénytelen kis zöld lepedék érdekes lehet. A mohakutatót apróbb kőfülkék mohái is érdeklik, legnehezebben jut azonban a nyaktörő, fejtett helyeken levő, nehezen megközelíthető barlangok moháihoz.

Ilyen helyeken ne feledkezzünk meg a mohakutatókról!

A mintákat vagy a Társulat Titkárságához juttassuk el vagy az alábbi címre:

Dr. Boros Ádám
professzor
Bp. II. Áldás u. 4.

AMERIKAI TANULMÁNYUTON

Részletek dr. Balázs Dénes II. sz. beszámolójából.

Előző beszámolómban vázlatosan ismertettem amerikai tanulmányutam első szakaszát: Alaszka földjén tett közel kéthónapos utazásom eredményeit. Az alábbiakban Kanadában, majd az USA kontinens államaiban és Puerto Rico-ban folytatott tanulmányaimról, illetve utazásaimról közlök rövid tájékoztatást.

A szinte korlátlanul rendelkezésemre álló utazási lehetőséget (kéthónapos Greyhound autóbuszbérlet) kihasználva két észak-déli és három nyugat-keleti transzkontinentális utat bonyolítottam le. Az első É-D-i utvonal a csendesóceáni partvidéken és az É-Amerikai Kordirellák vonulatai között vezetett Alaszkától Kalifornia déli részéig. A másik az atlanti partok mentén a Szt. Lőrinc-folyó torkolatvidékétől az Appalach-hegységen át a dél-floridai Key Westig tartott. A kontinenst Ny-K irányban először Kanadában szeltem át, nagyjából az 50. szélességi fok mentén, majd Washingtonból kiindulva egy déli utvonalon a 30-35.sz.f. között, s végül ismét Ny felől utazva nyertem teljes keresztmetszetet az É-Amerikai-kontinens szerkezeti felépítéséről, éghajlati viszonyairól, gazdasági övezeteiről, stb.

Az Egyesült Államok területén kiterjedt karsztmorfológiai és barlangtani tanulmányokat sikerült lebonyolítanom. Az első karszterületeket Virginiában, de főleg Ny-Virginiában tanulmányozhattam. Itt megismerkedtem az amerikai barlangkutatók karsztvizjelzési munkamódszereivel és térképezési munkálataival. A sokezer mérési adatot számítógépekkel dolgozzák fel, ez egyszerűsíti a munkát, annál inkább időtrábló feladat viszont a farmerekkel való egyezkedés. A barlangok ugyanis a farmerek tulajdonát képezik, csak néhány nagy objektum tartozik a National Park Service-hez.

A következő nagyobb állomás Kentucky állam karsztvidéke volt, itt sikerült bejárnom a világ két leghosszabb barlangjának, a Mammoth- és a Flint Ringe- barlangoknak hosszú szakaszait. Továbbmenve a mexikói határ közelében levő karszterületet és annak barlangjait kerestem fel. Emlékezetes és nagyon érdekes volt New-Mexico államban a Carlsbad-Caverns és környékének bejárása.

Külön ki kell emelnem a Lava Beds National Monument-ben tett látogatásomat. Itt kb. 300 nagyobb lāvaberlang ismeretes, kb. 40-50 km. összhosszúságban.

A karszttanulmányok mellett igyekeztem megismerkedni a kontinens számos jellegzetes természetföldrajzi tájegységével. Így felkerestem a partmenti szigeteket, a hegyközi medencéket, illetve sivatagokat és legalább egy-egy napot töltöttem a kontinens nagyvárosaiban. Megtekintettem egy tucat egyetemet, azok intézeteit, megismerkedtem az amerikai alsó és felső oktatási rendszerrel, a National Geographic Society és a National Speleological Society munkájával.

A 30 napos kanadai és a 40 napos Egyesült Államok-beli "non-stop" utazás után az USA vizumom még lehetővé tette, hogy egy hetet töltsék az USA-val "commonwealth" státuszban levő Puerto Rico-szigetén. Ez számomra azért volt különösen hasznos, mert korábbi tanulmányaim kiegészítéseként megismerkedhettem terepbejárásaim során az itteni trópusi karsztjelenségekkel.

Mintegy 40.000 km-es észak-amerikai szárazföldi utazás, több ezer km-es légi- és víziút után 1969. október 31-én bucsút vettem Puerto Rico szigettől, s folytattam utamat első dél-amerikai állomásom, a venezuelai Caracas felé.

P Á L Y Á Z A T I F E L H I V Á S

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat folyó év májusában tartandó jubileumi közgyűlése alkalmából fotópályázatot hirdet.

A pályázat témakörei:

- 1.) A karszt- és barlangkutató 25 éve (kutatómunkák, kutatótáborok, feltárások, kutatóházak, kutatóállomások, azok berendezései, az ott folyó munka, a Társulat életének, eseményeinek megörökítése, stb.)
- 2.) Magyarország karsztjai és karsztjelenségei (karsztos felszínek, felszíni karsztjelenségek, barlangok, barlangi képződmények, barlangok idegenforgalmi létesítményei, stb.).

A pályázat feltételei:

- 1.) A felvételek művészi, tudományos és dokumentációs szempontból kerülnek értékelésre.
- 2.) A pályázat jubileumi jellegére való tekintettel bármely - esetleg korábbi pályázatra már beküldött felvétel is - szerepelhet, melyet a Társulat még nem díjazott.
- 3.) A felvételeket papírkép (színes és fekete-fehér) és diapozitív kategóriában díjazzuk.
Ennek megfelelően két-két 500,- Ft-os, 300,- Ft-os és 200,- Ft-os díjat tüziünk ki.
- 4.) A Vizgazdálkodási Tudományos Kutatóintézet három egyenként 500,- Ft-os különdíjat ajánlott fel a legjobb karszthidrológiai témájú felvételre.
- 5.) A pályázat jelíges. Jelígeként vagy a jelíge mellé a pályázó válasszon egy tetszőleges hatjegyű számot. A pályázó neve és címe a jelíges zárt borítékban a pályázat mellé csatolandó.
- 6.) A papírképek minimális mérete 18x24 cm. A kép hátán a jelíget ill. számot fel kell tüntetni, valamint hogy mit ábrázol a kép.
- 7.) A diapozitívek minimális mérete 24x36 mm. A diapozitív szabványos méretű üvegezett keretbe helyezendő és a kereten le nem törölhető módon kell a jelíget, ill. számot, valamint a kép címét feltüntetni.
- 8.) A pályázatok beküldési határideje 1970. május 15.
Beküldendő a Társulat Titkárságához.

Kiadja: A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat (Bp. VI. Gorkij fasor 46-48)
Felelős szerkesztők: Dr. Dénes György és Székely Kinga
Felelős kiadó: Dr. Hegedüs Gyula